

Criminal negligence

De enquêtecommissie uitvoeringsorganen sociale verzekeringen staat aan de vooravond van haar openbare verhoren. Bent u daar klaar voor? Ja? Dat is dan bewonderenswaardig, want u bent jarenlang intensief misleid door de politiek, de sociale partners, de media en het stelletje meepratende (columnisten en zo) dat daar omheen hangt. Laten we de belangrijkste misverstanden die zij in omloop gebracht hebben nog even samen doorlopen, opdat u vooral niets mist van het demasqué dat Buurmeijer en de zijnen binnenkort op de buis zullen brengen. Ik beperk mij daarbij tot de WAO, als de verzekering waarvan het bedrijfsleven het meest flagrant misbruik maakt. Ziehier mijn bloemlezing.

De WAO was, vóór de laatste ingreep, te ruim bemeten. Hoezo? Het niveau van de uitkeringen was inmiddels vergelijkbaar met dat in omringende landen; het was het aantal uitkeringen dat ons de das omgedaan heeft. Juist, en *dat aantal liep uit de hand omdat de WAO, anders dan de WW, niet op de Bijstand uitliep, en het eigen huis en het inkomen van de partner vrijwaarde.* O ja? Werkloosheid is als regel een omkeerbaar proces; arbeidsomgeschiktheid helaas veelal niet. Dat vraagt om een verschil in aanpak. Bovendien belast de invaliditeit van een partner een relatie al zozeer dat je wel heel ver gaat als je de 'gezonde' partner ook nog op huis of baan gaat aanspreken.

Ja, maar zo kiezen potentiële werklozen toch voor de WAO-optie? Dat is de grofste misvatting die ooit over ons zekerheidsstelsel verspreid is. Je kunt als individu niet voor de WAO 'kiezen'. De toegang tot de WAO komt pas in zicht na een jaar Ziektewet. Zij wordt bewaakt door 'kleine commissies' van werknemers en werkgevers uit door die sociale partners bestuurd bedrijfsverenigingen, op advies van hun eigen keuringsartsen en arbeidsdeskundigen. Als een bedrijf een oneigenlijke ziektewet situatie heeft laten aanrotten en/of die WAO-poortwachters hun werk niet doen, komen er structureel mensen in de WAO die daar niet thuishoren en blijven ook de omkeerbare gevallen daarin hangen; anders niet. Aan dit misbruik danken we inderdaad zo'n drie- tot vierhonderdduizend oneigenlijke WAO gevallen, ja.

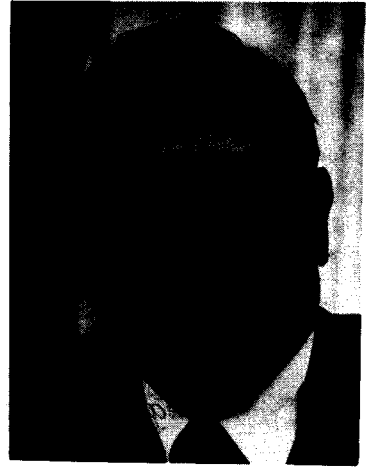
Waarom zouden al die mensen hun plicht verzaaken? Bedrijven (werkgeversorganisaties) omdat ze mensen willen kunnen lozen en de WAO daartoe de weg van de minste weerstand is gebleken. De vakbeweging omdat werklozen in de WAO beter af zijn dan in de WW/Bijstand. Keuringsartsen en arbeidsdeskundigen uit soesaminimalisatie (hun besturen willen het toch zo?), met te weinig aandacht voor het resterende arbeidspotentieel, of uit toegeëigend zaakwaarnemerschap. De WAO is aantrekkelijker voor hun cliënt dan de WW, ja, maar dié afweging wordt van hen niet gevraagd.

En de politiek, of de media? Het CDA heeft niets nagelaten om het mismanagement van de sociale

partners in het zo dierbare maatschappelijke middenveld zo lang mogelijk aan het zicht te onttrekken, gesteund door de PvdA, die meende daarmee de FNV een dienst te bewijzen. Ook VVD of D66 hebben nooit echt geïnvesteerd in een oplossing. Zo wist de VVD, in de opmaat naar het laatste WAO-debat, alleen te melden dat de uitkeringen voor nieuwe gevallen fors omlaag moesten en hield D66 zichzelf uit de wind. De media blonken uit door met het verstand op nul te melden wat al deze vaandelvluchtigen te roepen hadden, want *investigative journalism* is uitzondering, geen regel behind these dykes. Kortom, er is een schuld te delen tussen alle bovengenoemde actoren, met in de hoofdrol de besturen van de sociale partners en de eerstverantwoordelijke bewindslieden, die in misdadige nalatigheid vijftientig jaar lang een gestaag groeiend misbruik van de WAO hebben bevorderd of gedoogd, ten koste van de duur en de hoogte van de uitkering voor die bona fide mensen die ècht geen kant op kunnen.

Ik zeg niet dat er niets gebeuren moet, ik zeg, al vijftien jaar, dat de WAO verkeerd wordt aangepakt. Het is een schijnoplossing de 'vraag te beperken' door een verslechtering van de polis, want er valt niets te vragen zolang de bedrijfsvereniging niet voor Sinterklaas speelt. Het probleem is alleen oplosbaar van de aanbodzijde, waar calculerende organisaties een oneigenlijke uitvoering geven aan een wet die lang niet zo onduidelijk is als zij beweren. Als we nú geen grote schoonmaak houden in de uitvoeringsorganisatie zal ook de uitgekleden WAO niet houdbaar blijken, en binnen enkele jaren ook een WAO op minimumniveau (AAW) niet, waarna alleen de Bijstand overblijft. Niet omdat een meerderheid dat nu beslist wil, maar omdat de politiek te veel met zichzelf bezig is geweest om de kerntaak van de verzorgingsstaat, het beschermen van mensen zonder alternatief, overeind te houden. Dat is een zwak-tebod, in een democratie.

Ik zou wensen dat de Enquêtecommissie inziet dat er van de huidige bewindslieden op Sociale Zaken niets meer te verwachten valt op dit terrein, en haar rapport vergezeld doet gaan van een ontwerp voor een nieuwe Organisatiewet. Daarin zouden de bedrijfsverenigingen eindelijk onder onafhankelijk toezicht moeten komen, wel betrokken moeten blijven bij preventie en reïntegratie (dat speelt per slot in de arbeidsorganisatie), maar hun dominantie in de rechtentoeëning moeten verliezen (bij voorbeeld door het toelaten van concurrerende particuliere verzekeraars in de WAO). Alleen dan gloort er nog hoop voor de mensen om wie het gaat.

DJ. Wolfson